

## بررسی تاثیر اجزای سرمایه فکری بر گزارشگری پایداری

جواد عین آبادی<sup>۱</sup>

ابراهیم علی حسن زاده<sup>۲</sup>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۴۰۳/۰۳/۳۱

### چکیده

در طول سالهای اخیر اهمیت بحث مسئولیت اجتماعی روز به روز بیش تر شده است؛ به طوری که امروزه از آن به عنوان یک اولویت اصلی برای سازمانها یاد میکنند با گسترش شرکتهای سهامی مسائل و مشکلات مرتبط از آن نیز به وجود آمد. مهم ترین مشکل مربوط به این مسئله بود که شرکتهایی که سرمایه گذار خواهان سرمایه گذاری در آنها است چه مقدار احتمال دارد که دچار ورشکستگی و اصل و فرع سرمایه سهامداران از بین برود. در ادبیات مالی واژه های غیر متمایزی برای ورشکستگی وجود دارد. برخی از این واژه ها عبارتند از وضع نامطلوب مالی شکست عدم موفقیت واحد تجاری و خامت، پریشانی مالی عدم توان پرداخت دیون و .... دان و براد استریت اصطلاح شرکتهای ورشکسته را این طور تعریف می کنند: واحدهای تجاری که عملیات خود را به علت واگذاری یا پریشانی مالی توقف انجام عملیات تجاری یا زبان توسط بستانکاران، متوقف نمایند. هدف این پژوهش بررسی تأثیر افشا مسئولیت اجتماعی سرمایه فکری بر درماندگی مالی و گزارشگری پایداری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران میباشد پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از بعد روش شناسی، توصیفی همبستگی از نوع علی پس رویدادی میباشد. تعداد ۱۲۴ شرکت در بازه زمانی سالهای ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ از بین کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به عنوان نمونه پژوهش جامعه آماری پژوهش انتخاب شده اند تجزیه و تحلیل آماری با استفاده از نرم افزار ایویوز انجام میشود برای آزمون فرضیه های تحقیق و تعیین ارتباط بین متغیرهای مستقل و وابسته نیز از الگوهای اقتصاد سنجی استفاده شده و فرضیه های مربوطه از روش رگرسیون چند متغیره پانل مورد بررسی قرار گرفته است. یافته های به دست آمده حاکی از وجود رابطه مثبت و معنا داری بین مسئولیت پذیری اجتماعی و سرمایه فکری با گزارشگری پایداری شرکتهای و درماندگی مالی می باشد.

### واژگان کلیدی

سرمایه فکری، درماندگی مالی افشاء مسئولیت اجتماعی، گزارشگری پایداری

۱. استادیار گروه حسابداری و مالی موسسه آموزش عالی الکترونیکی ایرانیان ایران، تهران.

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد گروه حسابداری و مالی موسسه آموزش عالی الکترونیکی ایرانیان، ایران تهران.

## مقدمه

گزارشگری پایداری دستاوردهای محیطی اجتماعی و اقتصادی یک شرکت میباشد و نشان می دهد که واحد تجاری با در نظر گرفتن این موضوعات چگونه طرح های توسعه خود را در آینده به مرحله اجرا در می آورد. نقش ارزیابی چرخه حیات محصولات از جمله ملاحظات این نوع گزارشگری است. گزارشگری پایداری به سهامداران و ذینفعان این اطمینان را می دهد که مخاطرات غیرمالی و فرصتهای مرتبط با فعالیتهای مختلف سازمان، طبق یک برنامه اصولی مورد شناسایی قرار گیرد. چارچوب گزارشگری پایداری را از دیدگاه متنوع و بر اساس رهنمودهای سازمان بین المللی میتوان مورد بررسی قرار داد و اهمیت این نوع گزارشگری تا حدی است که در قوانین برخی از کشورها به صراحت به انجام آن اشاره شده است. مطرح شدن مفهوم پایداری در قرن اخیر به عنوان یکی از مباحث مهم و جالب توجه راجع به فعالیت شرکتها در بردارنده تعهدات واحد تجاری نسبت به انجام اصلاحات اصولی جهت ساختن دنیایی عادلانه همراه با رفاه و آسایش برای همگان میباشد که در آن محیط پیرامون و نیز فرهنگ اصلی مردم حفظ شده و سهم نسل های بعد از این منابع نیز باقی بماند (ترول پارا و فرناندز، ۲۰۲۰) مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت ها، حرکتی فراتر از حداقل الزامات قانونی است که به صورت داوطلبانه پذیرفته شده است زیرا مؤسسات اقتصادی آن را در زمره منافع بلند مدت خود تلقی میکنند. بدین ترتیب کار کرد درونی مسئولیت اجتماعی می تواند منجر به بهبود جایگاه شرکت و در نهایت افزایش بازده و سودآوری و سرانجام بقای بلند مدت آنان گردد سانچز و دیگران، (۲۰۱۰). حال در این بین عواملی نیز میتواند بر سرمایه فکری تاثیر گذار باشد سرمایه فکری داراییهای نامشهود با ناملموس سازمان هستند که حاصل جمع دانش فردی با گروهی اعضای سازمان است دارایی فیزیکی یا پولی نیستند، ماهیت فیزیکی و عینی ندارند و با ارزش صفر در ترازنامه های سنتی ارزش گذاری میشوند سازمانها را در انجام فعالیت هاشان و عملکرد بهتر کمک میکنند باعث افزایش مزیت رقابتی میشوند و منجر به تولید ثروت سود و ارزش افزوده می شوند. توجه به موضوع سرمایه فکری در اواخر دهه نود میلادی سرمایه گذاری بر توسعه داراییهای نامشهود شامل: تحقیق و توسعه فرآیندها و نرم افزار کسب و کار کسب علامتهای تجاری آموزش پرسنل و... را به رقمی معادل یک تریلیون دلار به تقریب برابر با کل سرمایه گذاری بخش تولید سرمایه های فیزیکی رسانیده است. به این منظور برآورد و سنجش سرمایه فکری در فرآیندهای اقتصادی وضع موجود سازمان یکی از روشهای شناخت نقاط ضعف و تعیین راهبردهای لازم برای کمک به تصمیم گیری مدیران خواهد بود. از طرف دیگر با توجه به اینکه تعیین میزان سرمایه مورد نیاز، به عنوان یکی از اجزای اصلی فعالیتهای تولیدی از اهمیت بسزایی برخوردار است میتوان دریافت که شناسایی سرمایه های فکری و نامشهود موجود سازمان در شناخت فاصله تا وضع مطلوب و تعیین نیازهای سرمایه ای و اتخاذ رویه های بهینه برای توسعه و رشد در آینده بنگاه ها بسیار مهم و مؤثر خواهد بود. در سالهای اخیر نه فقط حساسیت رقابت در بازار افزایش یافته بلکه ماهیت آن نیز تغییر کرده است چرا که توجه شرکتها برای کسب عملکرد برتر و مزایای رقابتی از سرمایه گذاری در منابع مشهود به سرمایه گذاری در منابع نامشهود تغییر کرده است. (فیچ و اسلزاک، ۲۰۱۸) سرمایه فکری معمولاً به صورت داخلی ایجاد میشود و در مهارتها و تجارب کارکنان شرکت نهفته است. در یک اقتصاد مبتنی بر دانش سرمایه فکری نقش مهمی در افزایش رقابت و عملکرد شرکت ایفا مینماید. مطالعات متعدد نشان می دهد که سرمایه فکری تأثیر مثبتی بر عملکرد مالی شرکت و ارزش بازار دارد و میتواند به عنوان شاخصی از عملکرد مالی آینده در نظر گرفته شود.

تحقیقات اخیر نشان میدهند که سرمایه فکری میتواند تأثیرات مثبتی بر سلامت مالی و اعتبار مالی بلند مدت شرکت داشته باشد. اکثر مدل‌های پریشانی مالی مبتنی بر حسابداری از دهه گذشته تغییر نکرده است. مطالعات چون (فنگ، حسن و الامر ۲۰۲۰ جوهری و جو، ۲۰۱۸) نشان میدهند که این مدل‌ها را می‌توان بهبود بخشید تا سرمایه فکری به طور صحیح در نظر گرفته شود که این برای اقتصاد امروز بسیار مهم است. مدیریت مناسب سرمایه فکری می‌تواند به شرکت‌ها کمک کند تا رتبه بندی اعتباری بالاتری کسب کنند هزینه‌های بدهی را کاهش عملکرد را افزایش و ارزش بازار را افزایش دهند. به طور گسترده‌تر استفاده از شاخصهای سرمایه فکری برای پیش بینی پیش فرض میتواند به کاهش احتمال اشتباه طبقه بندی شرکتهای پریشانی مالی به عنوان شرکت های سالم کمک کند. این خطا منجر به تخصیص نادرست منابع مالی تخریب ارزش اقتصادی از دست دادن شغل و عواقب اجتماعی منفی خواهد بود. با توجه به مطالب ارائه شده سرمایه فکری در بحث پریشانی مالی می‌تواند به تخصیص منابع مالی به شرکت هایی که سرمایه فکری خود را مدیریت میکنند و آن را به درستی سرمایه گذاری می‌نمایند کمک کند. چنین شرکت هایی رشد اقتصادی و اجتماعی را در اقتصادهای مبتنی بر دانش و مبتنی بر هم زمان به وجود می‌آورند. انتظار می‌رود، شرکتهایی که عملکرد سرمایه فکری پایینی دارند احتمال پریشانی مالی بیشتری داشته باشند (یونس و همکاران، ۲۰۲۰)

بنابراین در زمینه سرمایه فکری نیز مطالعات بی شماری برای بررسی نقش سرمایه فکری در افزایش عملکرد مالی و از این رو کاهش احتمال پریشانی مالی انجام شده است که یافته‌های کلیدی این مطالعات از نظر تجربی نقش سرمایه فکری را به عنوان دارایی استراتژیک در افزایش رقابت شرکت ارزش شرکت توانایی مدیریت دارایی و از این رو به حداقل رساندن ریسک پریشانی مالی پشتیبانی میکنند اما یافته‌های تجربی این مطالعات قطعی نیست. در هر دو کشورهای حال توسعه و نوظهور، نوسانات قابل توجهی در احتمال پریشانی مالی و ورشکستگی وجود دارد (شاوان و همکاران ۲۰۲۱) از طرفی پایداری شرکتی رویکردی متفاوت در کسب و کار است که بر اساس این رویکرد سازمان برای تمامی ذینفعان خود ارزش بلند مدت می‌آفریند. در این رویکرد تنها استراتژیهای سبز و دوستدار محیط زیست مدنظر نیست، بلکه همه ابعاد عملکردی کسب و کار یعنی ابعاد اجتماعی فرهنگی و اقتصادی به همراه ابعاد محیط زیستی مورد توجه قرار می‌گیرد. پایداری شرکتی همه فعالیتها و استراتژیهای را در بر میگیرد که نیازهای ذینفعان امروز را برآورده می‌کند و در عین حال منابع انسانی و طبیعی مورد نیاز آیندگان را نیز حفظ میکند. این مفهوم با مفهوم مسئولیت اجتماعی شرکتی ارتباط نزدیکی دارد و در واقع مفهومی بزرگ تر از آن است؛ پایداری شرکتی رویکردی است که همه مفاهیم مسئولیت اجتماعی شرکتی شهروندی شرکتی و حتی حاکمیت شرکتی را در بر می‌گیرد. بر اساس این رویکرد، شرکت‌ها با هر اندازه و مقیاس عملیاتی باید با مورد ملاحظه قرار دادن پیچیدگیهای اقتصادی در بلند مدت، محدودیت‌ها را بر طرف نموده و با به کارگیری راه حل‌های نوآورانه خلق تأثیرات مثبت اجتماعی و زیست محیطی را در فعالیت‌های کسب و کار خود بکنجانند. اقتصاد پایدار نیازمند کسب و کارهایی است که عملکردشان متفاوت با امروز باشد و بتوانند با استفاده از منابع کمتر ارزش بیشتری خلق نمایند. با توجه به این مسائل حسابداری و گزارشگری مالی سنتی به اندازه کافی نمی‌تواند نیازهای اندازه گیری این اثرات را برآورده سازد و نیاز به گزارشگری گسترده‌تر در سازمانها احساس میشود مجموعه متنوعی از ذینفعان منافع اجتماعی زیست محیطی و اقتصادی مختلفی را دنبال می‌کنند که موفقیت سازمان را تعیین میکنند فنگ، حسن و الامر، ۲۰۲۰)

در حالی که آگاهی ذینفعان و فشار رسانه ای شرکتها را به ادغام پایداری در مأموریت چشم انداز، استراتژی ها، برنامه ریزی و تصمیمات خود سوق داده است. به عنوان بخشی از مدیریت عالی هیئت مدیره وظیفه دارند، از منافع ذینفعان محافظت کنند. با این حال برخی از این مدیران ممکن است فاقد دانش تخصص حمایت از رفتار در برابر سهامداران و دانش برای ادغام گزارشگری پایداری در تصمیمات استراتژیک شرکت باشند حضور زنان در هیئت مدیره (تنوع جنسیتی) میتواند یکی از راه حل های ممکن برای تقویت و ادغام گزارشگری پایداری باشد. گفته می شود که زنان در هیئت مدیره نسبت به ابتکارات گزارشگری پایداری حساس هستند و دیدگاه هایی ارائه میدهند که می تواند در رابطه با ارتقا گزارشگری پایداری مفید باشد. با تمرکز بر اصل تئوری جامعه پذیری جنسیتی بنگاه هایی که هیئت مدیره زن دارند، کمتر نگران محیط زیست هستند. علاوه بر این این نظریه همچنین فرض میکند که زنان بیشتر به فکر رفاه ذینفعان هستند و این امر باعث میشود که بیشتر در جهت ارتقا رفاه اجتماعی و محافظت از محیط زیست باشند. زنان در مقایسه با مردان مهربان فروتن مفید و دلسوز هستند که این امر از منافع ذینفعان حمایت و محافظت می کنند. زنان رفتار دوستانه و مثبتی نسبت به مسائل و فعالیتهای خیرخواهانه خیرخواهانه و اخلاقی دارند و به همین ترتیب، در خارج از کار، مدیران زن نسبت به مدیران مرد به خدمات اجتماعی و فعالیتهای بشر دوستانه علاقه بیشتری نشان می دهند (زاهید و همکاران، ۲۰۲۰)

تحقیقات سرمایه فکری در طی سالهای اخیر تکامل یافته است و به تدریج کانون خود را تغییر داده است. در اولین مرحله تحقیقات بین دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ مجموعه ای از اصطلاحات سرمایه فکری پذیرفته شده معمول ایجاد شد. تحقیقات سرمایه فکری متمرکز بر ایجاد درک مشترک از پتانسیل سرمایه فکری برای ایجاد و مدیریت مزیت رقابتی یک شرکت بوده و مرحله دوم تحقیقات در هزاره جدید هنگامی که به مشکلات اندازه گیری مدیریت و گزارشگری سرمایه فکری نزدیک شد، به طور خلاصه دو مرحله اول تحقیق به طور کلی بر درک مفهوم سرمایه فکری و پیامدهای آن در روند ایجاد ارزش متمرکز بود. مرحله سوم توسعه مطالعاتی است که سرمایه فکری را به صورت انتقادی در عمل بررسی می کند و بیشترین توجه را بر پیامدهای مدیریتی داشتند. مرحله چهارم تحقیقات سرمایه فکری با هدف گسترش مرزهای سرمایه فکری به یک اکوسیستم گسترده تر از جمله ملتها شهرها و جوامع بوده است. مرحله چهارم تحقیقات سرمایه فکری نسبتاً جدید است از سال ۱۹۷۲ که کنفرانس محیط زیست بشر سازمان ملل متحد اصطلاح توسعه پایدار را مطرح کرد، موضوع پایداری رو به رشد بوده است. در مرحله چهارم محققان در حال تجزیه و تحلیل روابط متقابل بین سه رکن پایداری اقتصادی اجتماعی و زیست محیطی در سرمایه فکری هستند. مرحله چهارم تحقیقات سرمایه فکری نشان می دهد که آگاهی فزاینده ای وجود دارد که سرمایه فکری نه تنها برای ایجاد ارزش اقتصادی بسیار مهم است، بلکه مهمتر از آن برای رسیدگی به مشکلات مهم اکولوژیکی اجتماعی و جمعیتی که جوامع با آن مواجه هستند، حائز اهمیت می باشد؛ بنابراین انتظار می رود تا بین پایداری و سرمایه فکری همپوشانی وجود داشته باشد زیرا هر دو برجسته می کنند که چگونه سازمانها باید درک جدیدی از نحوه ایجاد و بهره برداری از منابع غیر مالی خود ایجاد کنند (ماتوریزو و همکاران، ۲۰۱۸)

با توجه به مطالب ارائه شده فرضیه های پژوهش این گونه ارائه می شود

فرضیه اول افشاء مسئولیت پذیری اجتماعی بر درماندگی مالی تاثیر معنا داری دارد.

فرضیه دوم سرمایه فکری بر درماندگی مالی تاثیر معنا داری دارد.

فرضیه سوم افشاء مسئولیت پذیری اجتماعی بر گزارشگری پایداری تاثیر معنا داری دارد.

فرضیه چهارم سرمایه فکری بر گزارشگری پایداری تاثیر معنا داری دارد.

یوناس و ظفر (۲۰۲۳) به بررسی تاثیر ریسک پذیری شرکتها بر گزارشگری پایداری بنگاه ها در شرکتهای ایالات متحده و آلمان پرداختند. نمونه آماری این تحقیق شامل ۳۳۸۷ شرکت در آمریکا و آلمان انجام شده است. از آنجایی که ریسک پذیری یک پدیده گران است ممکن است شرکت منابع را از منافع سهامداران به حداکثر رساندن سود تغییر دهد. متغیرهای حاکمیت شرکتی یعنی استقلال هیات مدیره و اندازه هیات مدیره به عنوان متغیرهای ابزاری برای کنترل ریسک بیش از حد شرکت و محدود کردن آن مورد استفاده قرار گرفته است. با استفاده از یک نمونه از مشاهدات تابلویی از آمریکا و آلمان برای دوره ۲۰۰۴ - ۲۰۱۵ تایید شده است که ریسک پذیری شرکت ها تاثیری منفی و قابل توجه بر پایداری شرکت دارد و ممکن است مقرراتی را برای کنترل ریسک بیش از اندازه شرکت برای شرکت های پایدار و جامعه پایدار معرفی کند.

چن و همکاران (۲۰۲۳) با استفاده از شاخص پالیک به بررسی ارتباط سرمایه فکری و عملکرد شرکت های متوسط و کوچک پرداختند. نتایج آنها با استفاده از نمونه ای به حجم ۴۶۰ شرکت کوچک و متوسط و استفاده از رگرسیون چندگانه، ارتباط مثبت بین سرمایه انسانی و سرمایه سازمانی با عملکرد را نشان داده است. جیانگ و همکاران (۲۰۱۹) با بسط یک دیدگاه دانش محور جهت اندازه گیری سرمایه فکری ضمن تعریف چهار حوزه شامل چند شاخصه، عمل انسانی، وابسته به قراین و حوزه موقت و پویا بیان داشته اند که برای اطمینان از در نظر گرفتن تمامی جوانب سرمایه فکری میبایست این چهار حوزه مدنظر قرار گیرد.

ین و همکاران (۲۰۲۲) با تمرکز روی نمونه ای به حجم ۴۵ بانک مالزیایی با استفاده از شاخص پالیک به بررسی ارتباط سرمایه فکری و سودآوری پرداخته که نتایج آن با استفاده از تکنیک همبستگی حاکی از ارتباط مثبت بین سرمایه فکری و عملکرد بانک ها بوده است. به عقیده آنان استفاده از ارقام ثانویه برای به دست آوردن شاخص پالیک، یکی از محدودیت های این روش است.

ژو ویو (۲۰۲۱) رابطه بین سرمایه فکری و عملکرد مالی بررسی صنعت تولید چین را مورد مطالعه قرار دادند. آنها بیان می کنند که نحوه مدیریت عملکرد مالی از طریق استفاده از سرمایه فکری (IC) مسئله مهمی در اقتصاد دانش است. عملکرد مالی از دو جنبه متمایز اندازه گیری میشود بازده از طریق بازگشت سرمایه (ROI)، بازده دارایی (ROA) رضا قلی زاده و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان ادراکات سازمانی از فشارهای نهادی در گزارش دهی پایداری به بررسی موضوع پرداخته اند. نتایج حاکی از پژوهش آنها نشان میدهد عوامل ناشی از فشارهای اجباری همچون نظارت و ارزیابی محافل قانونی کشور و عوامل ناشی از فشارهای هنجاری مثل فشار ذینفعان مناطق نفتی و گازی دارای اهمیت هستند.

صابری و سعیدی (۱۴۰۰) به بررسی تاثیر سرمایه فکری بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتهای بیمه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج به دست آمده در پژوهش حاضر نشان میدهد در مجموع بین سرمایه فکری و

مسئولیت پذیری اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد به صورت جزئی تر بین سرمایه رابطه ای و انسانی و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ اما رابطه بین سرمایه ساختاری و مسئولیت پذیری اجتماعی مشاهده نشد.

قدردان و همکاران (۱۳۹۹) به مطالعه ایفای نقش مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتی با تأکید بر نقش سرمایه فکری پرداختند. از این رو هدف این پژوهش بررسی نقش سرمایه فکری بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتی است. از سرمایه به کار گرفته شده سرمایه فیزیکی، سرمایه انسانی و سرمایه ساختاری به عنوان اجزای سرمایه فکری و از معیارهای KLD برای اندازه گیری مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتی استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل ۱۰۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵ است.

مرادی شهدادی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تبیین نقش سرمایه فکری در کاهش احتمال ورشکستگی شرکتها: شواهدی از بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج آزمون فرضیه ها نشان داد که سرمایه فکری و اجزای آن تاثیر معکوس و معناداری بر احتمال ورشکستگی شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران دارند.

بانی و مهرپویان (۱۳۹۶) به بررسی ارتباط سرمایه فکری و اجزای آن با ریسک ورشکستگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طبق مدل آلتمن پرداختند. نتایج تحقیق حاکی از این است که سرمایه فکری و اجزای آن با ریسک ورشکستگی شرکتها رابطه معکوس و معنی داری دارد.

صادقی و خانقاه (۱۳۹۵) به بررسی رابطه سرمایه فکری با مسئولیت اجتماعی شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج آزمون نشان داد که سرمایه فکری در کل با مسئولیت اجتماعی در ارتباط نمی باشد، اما از اجزای سرمایه فکری سرمایه رابطه ای با مسئولیت اجتماعی شرکت رابطه معناداری دارد.

سجادی و بنایی قدیم (۱۳۹۵) به بررسی تاثیر ارزش افزوده فکری بر درماندگی مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق با استفاده از مدل اثرات تصادفی و حداقل مربعات تعمیم یافته برآوردی نشان میدهد که ارزش افزوده فکری و عناصر آن ارزش افزوده سرمایه انسانی، ارزش افزوده سرمایه ساختاری ارزش افزوده سرمایه مورد استفاده تاثیر معنی داری بر درماندگی مالی شرکت ها ندارند و بین اهرم به عنوان متغیر کنترل تحقیق و درماندگی مالی رابطه معنی دار و معکوس وجود دارد.

نمازی و قدیرانی آرانی (۱۳۹۳) به بررسی رابطه سرمایه فکری و اجزای آن با خطر ورشکستگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته اند. نتیجه گیری و اصالت و افزوده پژوهش به دانش با توجه به رابطه منفی بین سرمایه فکری و اجزای آن با ریسک ورشکستگی شرکتها نتیجه گیری میشود که سرمایه فکری می تواند ضمن بهبود عملکرد شرکتها از ورشکستگی آنها نیز جلوگیری کند و بدین ترتیب از پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی این رویداد ناگوار بکاهد.



$$Z = 0.00717 + 1x + 0.847 + 2x + 3,107 + 3x + 0.420 + 4x + 0.998 + 5x$$

که در آن

۲: امتیاز آلتمن

۱ نسبت سرمایه در گردش به کل داراییها

۲ نسبت سود انباشته به کل داراییها

۳ نسبت سود قبل از بهره و مالیات به کل داراییها

۴ نسبت ارزش دفتری سهام شرکت به ارزش دفتری کل بدهیها

۵ نسبت فروش به کل داراییها

در این مدل هر چه Z کمتر باشد درجه بحران مالی شرکت بیشتر است. به طوری که شرکت های با Z بالاتر از ۲.۰۹ سالم و کمتر از ۱.۰۲۳ ورشکسته محسوب میشوند. فاصله بین این دو محدوده تردید است و باید با احتیاط تفسیر شود (آلتمن، ۱۹۶۸).

CSD: گزارشگری پایداری

در این پژوهش میزان گزارشگری پایداری شرکتها افشای اطلاعات محیطی اجتماعی و اقتصادی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده است. به منظور ساخت شاخص افشا در مرحله اول با بررسی ادبیات نظری موضوع و متغیرهای مورد استفاده به وسیله سازمان گزارشگری جهانی که ارائه دهنده استانداردها و دستور عملها در بحث پایداری است. ۷۲ شاخص شناسایی شد؛ در ادامه با توجه به شرایط اقتصادی اجتماعی زیست محیطی و سیاسی ایران و با در نظر گرفتن پژوهشهای انجام شده در این زمینه یک فهرست بازبینی شده از اقلام اطلاعات پایداری که انتظار میرفت در گزارشهای سالانه شرکتهای ایرانی افشا شود، مشتمل بر ۵۱ شاخص در سه بعد اقتصادی اجتماعی و زیست محیطی تهیه شد. در این پژوهش رویه امتیازدهی برای سنجش گزارشگری پایداری شرکتها مطابق با سایر پژوهشها تحلیل محتوا است. به این شکل که اگر هر مورد از اقلام اطلاعات پایداری مطابق با فهرست در گزارش سالانه شرکت افشا شده باشد، امتیاز یک و اگر افشا نشده باشد امتیاز صفر برای آن در نظر گرفته خواهد شد. اطلاعات لازم برای این شاخصها در گزارش هیئت مدیره شرکتها افشا میشود. در جدول شماره ۱ مؤلفه ها و شاخصهای مربوط به ابعاد اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی نشان داده شده است. جدول (۱) ابعاد، مؤلفه ها و شاخصهای گزارشگری پایداری شرکت ها

ابعاد	مؤلفه	شاخص
اقتصادی	عملکرد اقتصادی	ارزش افزوده اقتصادی
		پوشش هدف ها و الزامات تعریف شده در برنامه ریزی های شرکت
		بازده دارایی ها
		پیامدهای مالی و سایر خطرها و فرصتها برای فعالیت های سازمان به علت تغییر شرایط آب و هوایی
		صورت ارزش افزوده



ابعاد	مؤلفه	شاخص
	حضور در بازار	سهام بازار شرکت در کل صنعت و در منطقه محلی بومی
		رشد یا تغییرات سهم بازار و پیشینی آن در آینده
		روند و تغییرات مقداری ریالی فروش بر حسب محصولات ، منطقه ، مشتریان و غیره
		روند و تغییرات فناوری و مقرراتی اثر گذار بر بازار و محصولات در منطقه با محیط بومی
		تغییرات بازار و رقبا در صنعت و منطقه مزیتها و فشار رقابتی و چشم انداز آن
آثار اقتصادی غیر مستقیم و سرمایه گذاری مسئولانه		آثار اقتصادی غیر مستقیم با اهمیت شامل صرفه جویی ارزی و غیره
		هزینه ها و سرمایه گذاری اجتماعی به تفکیک نوع و حوزه آن
		شاخصهای بهره وری تولید و نیروی کار شرکت
اجتماعی	کار و کارکنان و حقوق بشر	کل کارکنان بر حسب نوع استخدام گروه سنی، منطقه جغرافیایی جنسیت و غیره
		مزایای ارائه شده به کارکنان تمام وقت که به کارکنان موقت با نیمه وقت ارائه نشده بر طبق نقطه های مکانهای مهم انجام عملیات
		سهام تحت تملک کارکنان
		بازنشستگی و مزایای پایان خدمت
		برنامه های ورزشی و رفاهی کارکنان
		موضوع های بهداشت و ایمنی در محیط کار
		میانگین ساعات آموزش سالانه هر یک از کارکنان با توجه به جنسیت و طبقه آنها
		صندوق برنامه های کمک هزینه تحصیلی (بورس) و هدایای مربوط به آن
		نظام گزارش تخلف ها، انتقادات و پیشنهادات
		حمایت از توسعه صنایع کوچک و کارآفرین به ویژه افراد بومی محلی

شخص	مؤلفه	ابعاد
جوایز و گواهینامه های دریافتی مربوط به فعالیت های اجتماعی فرهنگی زیست محیطی، آموزشی و ورزشی	مشارکت و توسعه جامعه	
منابع مصرفی و کمکهای مالی به صورت نقدی، محصولات خدمات برای حمایت از فعالیتهای اجتماعی آموزشی پرورشی و هنری		
کمک های خیرخواهانه و عوامل منفعه		
استخدام جذب دانشجو یا دانش آموز به صورت پاره وقت برای کارآموزی		
حمایت از همایشهای آموزشی و نمایشگاه های هنری		
فعالیت های اجتماعی، فرهنگی و مذهبی		
عضویت در انجمنها نهادها و جوامع ملی، منطقه ای، بین المللی فعال در حوزه پایداری و مسئولیت اجتماعی		
کمک های مالی برای قربانیان بلا طبیعی شامل سیل، زلزله و غیره		
خدمات پس از فروش		
پشتیبانی محصول و رضایتمندی و پاسخگویی به نیاز مشتریان		
برنامه های تحقیق و توسعه محصولات		
شناسه نظامنامه منشور اخلاقی و اجتماعی شرکت		
میزان و ارزش مواد اولیه مصرفی به تفکیک مستقیم و غیر مستقیم	مواد اولیه، آب و انرژی	زیست محیطی
مجموع آب برداشتی بر حسب منبع		
حجم آب بازیافت شده و مورد استفاده مجدد قرار گرفته		
انرژی مصرفی مستقیم و غیر مستقیم به تفکیک منبع و میزان آن		
برنامه های تولید و مصرف انرژی تجدیدپذیر		
کاهش مصرف انرژی		
اقدامات انجام شده برای کاهش انتشار گازهای گلخانه ای روشها و معیارهای حذف گازها و نتایج حاصل	انتشار گازها و دفع ضایعات	

شاخص	مؤلفه	ابعاد
رویه های چگونگی کاهش ضایعات پرخطر و بی خطر و دفع مناسب ضایعات با رعایت مسائل زیست محیطی	آثار زیست محیطی محصولات و خدمات	
وزن کل ضایعات به تفکیک نوع و روش دفع آن		
میزان کاهش تاثیر آثار زیست محیطی محصولات و (خدمات) خاک، جنگل و غیره		
تشریح فعالیت ها برای رعایت مسائل زیست محیطی از بعد مشتریان مصرف کنندگان و زنجیره تأمین شرکت		
طراحی امکانات و تجهیزات سازگار با محیط زیست و محصولات دوستدار محیط زیست		
اطلاع رسانی و ارائه مشاوره به مشتریان شرکت برای مصرف با ملاحظات زیست محیطی و کاهش		
آثار زیانبار زیست محیطی آن		
شناسه نظامنامه و منشور زیست محیطی شرکت		
دعاوی حقوقی ناشی از مسائل زیست محیطی	زیست محیطی	

منبع: (معصومی و همکاران، ۱۳۹۷)

### متغیرهای مستقل

افشای مسئولیت های اجتماعی CERD برای اندازه گیری این متغیر فهرست موارد افشای مسئولیت اجتماعی شرکت در جدول زیر ارائه شده است. هر چه نسبت بدست آمده بیشتر باشد بیانگر این است که افشای مسئولیت اجتماعی بیشتر بوده و برعکس. جدول (۲) فهرست موارد افشای مسئولیت اجتماعی شرکت

مؤلفه ها	ردی ف	نماد	ابعاد
تعاملات و همکاری فعال با اداره محیط زیست مثل برگزاری مراسم در روز هوای پاک برای فرهنگ سازی و ایجاد و حفظ فضای سبز	۱	CSR	T
حفظ منابع طبیعی مثل بازیافت با جلوگیری از ضایعات	۲		
سرمایه گذاری در پروژه های زیست محیطی مثل توسعه و اکتشاف منابع جدید و استفاده از آن	۳		

مسائل زیست	۴	جلوگیری از خسارات زیست محیطی ، مدیریت پسماند و پساب (مثل دفع بهداشتی زباله ها)
	۵	بررسی اثرات مسائل زیست محیطی مثل اندازه گیری برخط پارامترهای زیست محیطی اندازه گیری آلاینده های زیست محیطی)
کیفیت	۶	جایگاه شرکت در صنعت ، سهم بازار شرکت
	۷	نوآوری ، تحقیق و توسعه
	۸	افزایش کیفیت محصول ، خدمت
	۹	ایمنی و سلامت محصول
منابع انسانی	۱۰	اطلاعات مربوط به کارکنان (مثل تعداد کارکنان ، نوع استخدام گروه سنی ، جنسیت)
	۱۱	ارزیابی دوره ای کارکنان و ایجاد طرح های انگیزشی مثل تقدیر از کارکنان نمونه در مناسبت های مختلف)
	۱۲	سهام تحت تملک کارکنان
	۱۳	آموزش مدیریت بحران و اطفای حریق به کارکنان
	۱۴	وجود دایره فعال در بهداشت و درمان کارکنان معاینات دوره ای کارکنان
	۱۵	ایمنی در محیط کار
	۱۶	برنامه های آموزشی کارکنان
	۱۷	تعاملات مدیران با کارکنان مثل نظر سنجی و ارتباط با کارکنان
	۱۸	اعطای تسهیلات پاداش بیمه تکمیلی و سایر مزایا به کارکنان
	۱۹	فعالیت های رفاهی تفریحی و ورزشی کارکنان
مسئولیت های جامعه	۲۰	سرمایه گذاری اجتماعی ، حمایت از فعالیتهای عام المنفعه مثل همکاری با دولت در فعالیت های مذهبی و فرهنگی
	۲۱	گزارش مصرف انرژی و تلاش در زمینه کاهش و بهینه سازی آن (مثل نصب چراغ کم مصرف)
	۲۲	کنترل و کاهش آلودگی هوا مثل نصب دستگاه غبارگیر و اخذ معاینه فنی برای خودروها)
	۲۳	همکاری با دانشگاهها و مراکز تحقیقی مثل جذب کارآموز و دانشجوی پاره وقت)
	۲۴	کمک های خیریه مثل همکاری با مؤسسات خیریه و کمک به آنها)

اقدام جهت جلوگیری و مقابله با فساد، رشوه و پولشویی	۲۵		
توسعه صادرات محصول کاهش واردات مواد و قطعات	۲۶		
ایجاد اشتغال	۲۷		
سیستم گزارش تخلفات، انتقادات و پیشنهادهای	۲۸	CSR	نأ
پاسخگویی به نیاز مشتری مثل اقدامات مربوط به افزایش رضایت مشتری)	۲۹		
گارانتی، خدمات پس از فروش و ارائه مزایای دیگر به مشتریان	۳۰		

INCAP: سرمایه فکری در این پژوهش از ارزش افزوده کارایی سرمایه فکری پالیک به عنوان شاخص اندازه گیری

عملکرد سرمایه فکری استفاده میشود؛ که برای محاسبه آن داریم

$$VAIC = HCE + CEE + SCE$$

VAIC - ارزش افزوده کارایی سرمایه فکری

ICE - کارایی سرمایه انسانی

SCE کارایی سرمایه ساختاری

CE کارایی سرمایه فیزیکی

محاسبه ارزش افزوده (VA) شرکت ( در سال آن به صورت زیر می باشد:

$$T + DIV + D + C + L + VAP$$

که در آن

سود شرکت

- هزینه حقوق و دستمزد شرکت DIV - سود تقسیمی شرکت

هزینه بهره شرکت - هزینه استهلاک شرکت

مالیات شرکت

۲- محاسبه CE که به وسیله عبارات زیر تعریف می شود:

$$CE$$

که در آن

CEE - ضریب سرمایه فیزیکی برای شرکت

ارزش افزوده کلی شرکت )

- ارزش دفتری دارایی های مشهود و ارزش دفتری داراییهای مشهود ارزش دفتری کل دارایی ها ارزش دفتری

داراییهای نامشهود می باشد.

HCE که به وسیله عبارات زیر ته

$$HC$$

که در آن

HCE ضریب سرمایه انسانی برای شرکت ۱

ارزش افزوده کلی شرکت )

HC - کل هزینه حقوق و دستمزد شرکت می باشد.

- محاسبه SCE که ضریب سرمایه ساختاری برای شرکت ها می باشد.

اولین گام برای تعیین ، محاسبه سرمایه ساختاری شرکت

HC-VA-SC

که در آن

سرمایه ساختاری شرکت )

HC - کل هزینه حقوق و دستمزد شرکت پولیک عنوان کرد که یک رابطه معکوس متناسب بین SC و HC وجود

دارد، در نتیجه محاسبه می شود: SC-SCE

که در آن

ضریب سرمایه ساختاری برای شرکت ) ارزش افزوده کلی شرکت ۱ سرمایه ساختاری شرکت ) HC-VA-SC

متغیرهای کنترلی

SIZE: اندازه شرکت برابر است با لگاریتم طبیعی کل دارایی ها LEV اهرم مالی برابر است با نسبت کل بدهی بر کل

دارایی ROA بازده دارایی برابر است با نسبت سود خالص بر کل دارایی

BLND استقلال هیئت مدیره برابر است با نسبت اعضای غیر موظف به کل اعضای هیات مدیره

CEO ypa پاداش هیئت مدیره در سال جاری برابر است با پاداش هیئت مدیره در سال جاری تقسیم بر مجموع کلی

حقوق و دستمزد کارکنان در همان سال

Bsi: تخصص صنعت هیئت مدیره اگر حداقل یکی از اعضای هیات مدیره شرکت دارای مدرک تحصیلی مرتبط با

یکی از رشته های مالی نظیر حسابداری اقتصاد و مدیریت مالی را دارا باشد عدد یک در غیر این صورت صفر.

Bsf: تخصص مالی هیئت مدیره اگر مدیر عامل شرکت دارای مدرک تحصیلی مرتبط با یکی از رشته های مالی نظیر

حسابداری اقتصاد و مدیریت مالی را دارا باشد عدد یک در غیر این صورت صفر.

Be تلاش هیئت مدیره اگر هیئت مدیره دارای جلسات متعدد ماهیانه باشد و افشای اختیاری اطلاعات مناسب داشته باشد

و مواردی از این قبیل تلاش مناسب است و عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر قرار می گیرد. Industry

متغیر ساختگی صنایع است که به منظور سنجش تاثیر نوع صنعت به صنایع مختلف به ترتیب حروف الفبا اعداد ۱ تا ۱۵

را اختصاص دادیم.

Year متغیر ساختگی سال یافته های پژوهش

همان طور که در جدول (۳) مشاهده میشود کمترین میانگین با عدد ۰۰۰۱۰ مربوط به متغیر پاداش هیئت مدیره در سال

جاری و بیشترین میانگین با عدد ۶۹۷,۱۴ مربوط به متغیر تلاش هیئت مدیره است. همچنین متغیر متغیر پاداش هیئت

مدیره در سال جاری معادل ۰۰۰۲۴ از کمترین انحراف معیار و متغیر تلاش هیئت مدیره با مقدار ۵,۲۱۳ از بیشترین

انحراف معیار برخوردار میباشد. از بین متغیرها بیشترین مقدار متعلق به اندازه شرکت با مقدار ۲۰,۵۷۹ است و کمترین

مقدار نیز مربوط به درماندگی مالی به مقدار ۵,۳۳۹ میباشد. در بین متغیرهای مدل تخصص صنعت هیئت مدیره و

تخصص مالی هیئت مدیره ماهیت کیفی صفر و یک دارند اطلاعات مربوط به این متغیرها در جدول ۳ گزارش شده است.

جدول (۳) آمار توصیفی متغیرهای کمی تحقیق

علامت اختصاری	نام متغیر	مشاهدات	میانگین کل	انحراف معیار	کمینه	بیشینه
ZALTMAN	التمن درماندگی مالی)	۱۲۱۶	۲,۱۱۷	۱۳۵۹	۵,۳۳۹	۱۱,۰۳۸
CERD	مسئولیت اجتماعی	۱۲۱۶	۳,۳۷	۰,۰۶۰	M	۰,۱۹
CSD	گزارشگری پایداری	۱۲۱۶	لمه الله	۰,۱۲۴	۰,۰۲۵	۰,۸۲۰
INCAP	سرمایه فکری	۱۲۱۶	۳۶۶۰	۲,۱۰۹	۰,۶۰۵	۹۸۱۲
SIZE	اندازه شرکت	۱۲۱۶	۱۴,۱۶۵	۱,۵۹۳	۸۰,۵۰۴	۲۰,۵۷۹
LEV	اهرم مالی	۱۲۱۶	۰,۵۷۶	۰,۲۱۱	۰,۰۰۳۶۹	۲,۰۷۷
ROA	بازده دارایی ها	۱۲۱۶	۰,۱۱۹	۰,۱۴۰	۰,۴۰۴	۰,۶۲۶
BLND	استقلال هیئت مدیره	۱۲۱۶	۶۹۳,۰	۰,۱۹۳	۰	۱
CEOPAY	پاداش هیئت مدیره در سال	۱۲۱۶	۰,۰۱۰	۰,۰۲۴		۰,۳۸۲
BE	تلاش هیئت مدیره	۱۲۱۶	۱۴۶۹۷	۵,۲۱۳	۵	۶۰

جدول (۴) آمار توصیفی متغیرهای کیفی تحقیق

علامت اختصاری	نام متغیر	مشاهدات	تعداد صفر	درصد صفر	تعداد یک	درصد یک
BSI	تخصص مالی هیئت مدیره	۱۲۱۶	۱۴۰	۱۱,۵۱	۱۰۷۶	۸۸,۴۹
BSF	تخصص صنعت هیئت مدیره	۱۲۱۶	۷۳	۶	۱۱۴۳	۹۴

نتایج آزمون نرمالیتی

جدول (۵) نتایج آزمون نرمال بودن متغیرها

نام متغیر	Z	سطح معناداری
ZALTMAN	۱۰,۵۴۶	۰,۰۰۰
CSD	۷,۰۳۵	۰,۰۰۰

نام متغیر	Z	سطح معناداری
INCAP	۱۳،۴۹۹	۰،۰۰۰
SIZE	۸،۱۶۳	۰،۰۰۰
LEV	۶۸۰۰	۰،۰۰۰
ROA	۸،۲۱۴	۲۰
BLND	۷۶۰۳	۰،۰۰۰
CEOPAY	۱۵،۰۵۹	۰،۰۰۰
BE	۱۲۸۲۹	۰،۰۰۰

با توجه به جدول فوق نتایج آزمون نرمالیتی مشاهده میشود که تمامی متغیرها توزیع نرمال دارند. از این رو، می توان از آزمونهای پارامتریک،  $F_{2}$  و ... به منظور انجام آزمونهای مختلف بهره گرفت.

جدول ۶ آزمون هم خطی مدل دوم

نام متغیر	VIF	نام متغیر	VIF <sub>۱۰</sub>	VIF	VIF <sub>۱۰</sub>
ROA	۲،۵۱	BLND	۰،۳۹۸	۱،۰۹	۰،۹۱۸
LEV	۱،۷۹	۹۲Y	۰،۵۵۹	۱،۰۵	۰،۹۵۲
INCAP	۱،۷۸	CERD	۰،۵۶۱	۱،۰۵	۰،۹۵۲
SIZE	۱،۳۴	BSI	۰،۷۴۷	۱،۰۵	۰،۹۵۶
CEOPAY	۱،۱۹	۹۱Y	۰،۸۴۱	۱،۰۳	۰،۹۷۰
BE	۱،۰۹	BSF	۰،۹۱۸	۱،۰۱	۰،۹۸۸
VIF MEAN	۱،۹۳				

همان طور که در جداول نیز نشان داده شده است با توجه به آماره به دست آمده VIF برای تمامی متغیرهای مدل های پژوهش کمتر از ۱۰ محاسبه شده است از این رو هم خطی بین هیچ کدام از متغیرهای مدلها وجود ندارد؛ بنابراین مشکلی جهت هم خطی در رگرسیونهای در نظر گرفته شده وجود ندارد.

### نتایج آزمون ادغام

برای برآورد الگو ابتدا باید تلفیقی بودن و یا تابلویی بودن داده ها توسط آزمون F بررسی قرار شود. فرضیه صفر در این آزمون بیان کننده تلفیقی بودن داده ها و فرضیه یک بیان کننده تابلویی بودن داده ها می باشد. اگر بعد از انجام آزمون F، فرضیه  $H_0$  رد شده باشد این پرسش مطرح میشود که مدل در قالب کدام یک از مدل های اثرات ثابت و اثرات تصادفی قابل بررسی است که به وسیله آزمون هاسمن مشخص میشود. با توجه به نتایج آزمون ادغام که در جدول (۸) ارائه شده است. آماره ی F محاسبه شده برای مدل های اول و دوم پژوهش به ترتیب معادل ۶،۵۰ و ۵،۹۲ به دست آمده



است و فرض صفر مبنی بر تلفیقی بودن داده ها برای هر دو مدل رد میگردد؛ بنابراین، باید از روش داده های تابلویی به منظور برآورد ضرایب این مدل ها استفاده نمود.

جدول ۷ آزمون ادغام آماره محاسبه شده	
مدل اول	۶،۵۰
مدل دوم	۵۹۲

نتایج آزمون تعیین اثرات ثابت یا تصادفی

نتایج این آزمون در جدول (۹) نشان داده شده است. در این جدول برای مدل های اول و دوم آماره آزمون هاسمن بر اساس برآورد به ترتیب معادل ۳۲،۴۰ و ۱۹،۹۳ به دست آمده است. با توجه به آماره برای هر دو مدل، فرض صفر مبنی بر مناسب بودن اثرات ثابت رد میشود. از این رو مدل اثرات تصادفی برای تخمین هر دو مدل پژوهش مناسبتر است.

جدول (۹) آزمون هاسمن

سطح احتمال	آماره محاسبه شده	آماره محاسبه
۰،۰۰۳	۳۲۴۰	مدل اول
۰،۰۰۶۸	۱۹،۹۳	مدل دوم

برآورد مدل های پژوهش

با توجه به نتایج آزمون ادغام مدل اول و دوم باید به روش داده های تابلویی برآورد شود. همچنین با انجام آزمون هاسمن مشخص گردید به منظور دستیابی به بهترین برآورد رگرسیون اول باید از روش داده های اثرات تصادفی بهره گرفت. جدول زیر نتایج این تخمین را نشان می دهد.

جدول (۱۰) نتایج تخمین مدل اول به روش تصادفی

Value-P	آماره ۲	انحراف معیار	ضریب	نام متغیر
۰،۰۰۰	۵،۱۱	۰،۱۲۲	۰،۶۲۴	CERD
۰،۰۰۰	۶۷۸	۰،۰۲۱	۰،۱۴۲	INCAP
۰،۰۰۳۰	۲۰۱۷	۰،۰۰۳۵	۰،۰۸۴	SIZE
۰،۰۰۰	۵،۴۶	۰،۲۲۴	۱۲۲۵	LEV
۰،۰۰۰	۶۶۷	۰،۳۷۰	۲۴۷۳	ROA
۰،۸۵۴	-۰،۱۸	۰،۱۸۱	۰،۰۳۳	BLND
۰،۹۶۶	۰،۰۴	۱،۳۲۹	۰،۰۵۷	CEOPAY

۰،۸۹۵	۰،۱۳	۰،۱۰۹	۰،۰۱۴	BSI
۰،۶۷۹	۰،۴۱	۰،۱۳۶	۰،۰۰۵۶	BSF
۰،۳۵۲	-۰،۰۹۳	۰،۰۰۰۶	-۰،۰۰۰۶	BE
$-B + B\&B\text{Indit} + T.BROAL + BALEV\text{it} + BSIZE\text{it} + \text{Incapit}_2B + CERD\text{it}_1B + \text{Bo Score} - Z$ $Be\text{it} + B + \text{BoBsfit} + B\&B\text{sit} + \text{payit ceo}$ $\varepsilon + \text{Year } 12B + \text{Industryit } 11B$				
Value-P	آماره ۲	انحراف معیار	ضریب	نام متغیر
۰،۲۵۸	۱،۱۳	۰،۰۹۰	۰،۱۰۲	۹۱Y
۰،۳۴۰	۰،۹۵	۰،۰۸۶	۰،۰۸۳	۹۲Y
۰،۰۰۰	۴،۱۰	۰،۰۸۲	۰،۳۳۶	۹۳Y
۰،۰۰۰	۳۵۷	۰،۰۸۲	۰،۲۹۲	۹۴Y
۰،۱۷۳	۱،۳۶	۰،۵۹۱	۰،۸۰۶	CONS
			۱۲۱۶	Obs
			۰،۰۳۰۹	۲R
۰،۰۰۰			۴۸۳،۰۳	Test Wald
			۰،۱۷۹	Resid of Normality

عرض از مبدأ این مدل معادل ۰،۸۰۶ به دست آمده است که معنی دار نمی باشد. متغیر وابسته مدل اول، درماندگی مالی می باشد، با توجه به تعریف این متغیر مقدار امتیاز آلتمن نشان دهنده سلامت مالی شرکت می باشد و در واقع رابطه بین zaltman و متغیرهای مستقل معکوس می باشد ضریب افشاء مسئولیت اجتماعی معادل ۰،۶۲۴ به دست آمده است از این رو، ضریب zaltman در سطح ۹۹ درصد اطمینان معادل ۰،۶۲۴ درصد افزایش می یابد درماندگی مالی شرکت کمتر و در واقع سلامت مالی شرکت معادل ۰،۶۲۴ درصد افزایش می یابد همچنین ضریب متغیر سرمایه فکری معادل ۱۴۲ به دست آمده است از این رو درماندگی مالی شرکت کمتر و در واقع سلامت مالی شرکت در سطح ۹۹ درصد اطمینان معادل ۱۴۲ درصد افزایش می یابد. در بین متغیرهای کنترلی متغیر size در سطح اطمینان ۹۵ درصد و متغیر roa در سطح اطمینان ۹۹ درصد باعث افزایش zaltman و در واقع افزایش سلامت مالی شرکت می باشند. برخلاف آن متغیر lev در سطح ۹۹ درصد اطمینان و منفی به دست آمده است و باعث کاهش در zaltman و افزایش در درماندگی مالی می باشند.

در میان سالهای پژوهش سال ۹۳ و ۹۴ در سطح ۹۹ درصد اطمینان دارای میانگین zaliman بیشتری نسبت به سایر سال ها می باشند. متغیرهای bind ccopay، bsf bsi و be معنی دار نمی باشند و اثری بر zaltman ندارند. جدول (۱۱) نتایج تخمین مدل دوم به روش تصادفی

+ Yearit ۱۲B + Industryit ۱۱B +				
Value-P	آماره ۲	انحراف معیار	ضریب	نام متغیر
۰۰۰۰۲	۳،۱۴	۰،۱۲۵	۰،۳۹۲	CERD
۰،۰۰۴	۲۸۵	۰،۰۲۰	۰،۰۵۹	INCAP
۰۰۲۸	۲،۱۹	۰،۰۳۵	۰۰۰۷۸	SIZE
۰،۰۰۰	۵۰۰۵	۰،۲۲۲	۱،۱۲۱	LEV
۰،۰۰۰	۹،۱۱	۰،۳۶۴	۳۳۱۹	ROA
۰،۸۱۶	۰،۲۳	۰،۱۸۴	۰۰۰۴۲	BLND
۰،۴۰۶	۰،۸۳	۱،۳۵۱	۱،۱۲۲	CEOPAY
۰،۷۹۰	۰،۲۷	۰،۱۱۲	۰۰۰۲۹	BSI
۰،۵۴۳	۰،۶۱	۰،۱۴۰	۰،۰۸۵	BSF
۰۰۳۰۹	۱۰۰۲-	۰،۴۱۰	۰،۴۱۷	BE
۰،۰۰۰	۳۸۸	۰،۰۷۹	-۰،۳۰۸	۹۱Y
۰۰۰۰۱	-۳،۲۰	۱۷۰۰۰	۰،۲۵۹	۹۲Y
۰۰۰۶۴	۱۸۵	۰۰۵۶۷	۱،۰۴۹	CONS
			۱۲۱۶	Obs
			۰،۲۹۵	۲R
۰،۰۰۰			۴۰۳۷۳	Test Wald
			۰،۵۲۲	Resid of Normality

متغیر وابسته مدل دوم گزارشگری پایداری میباشد. عرض از مبدا این مدل معادل ۱،۰۴۹ به دست آمده است که در سطح ۹۰ درصد اطمینان معنی دار میباشد. ضریب افشاء مسئولیت اجتماعی معادل ۱۳۹۲ به دست آمده است. از این رو، با افزایش یک درصدی متغیر csd افشاء مسئولیت اجتماعی در شرکت در سطح ۹۹ درصد اطمینان معادل ۰،۳۹۲ درصد افزایش می یابد، همچنین ضریب سرمایه فکری معادل ۰،۰۵۹ به دست آمده است و با افزایش یک درصدی متغیر csd سرمایه فکری در سطح ۹۹ درصد اطمینان معادل ۰،۵۹۰ درصد افزایش می یابد. در بین متغیرهای کنترلی، متغیرهای

size در سطح اطمینان ۹۵ درصد و roa در سطح اطمینان ۹۹ درصد باعث افزایش csd میباشند. بر خلاف آن، متغیر lev در سطح ۹۹ درصد اطمینان منفی به دست آمده است و باعث کاهش گزارشگری پایداری می شود. در میان سالهای پژوهش سال ۹۱ و ۹۲ در سطح ۹۹ درصد اطمینان دارای میانگین csd بیشتری نسبت به سایر سالها می باشند. متغیرهای bind ceopay be bsf و bsi معنی دار نمی باشند و اثری بر csd ندارند. پس از برآورد مدل ها به روش اثرات تصادفی نرمال بودن جزء اخلاص نیز بررسی گردید. مطابق نتایج به دست آمده، سطح احتمال به دست آمده برای این آزمون برای مدل‌های اول و دوم به ترتیب معادل ۱۷۹ و ۰،۵۲۲ محاسبه شده است. از این رو، باقیمانده های مدلها از توزیع نرمال برخوردار میباشند؛ بنابراین میتوان از آزمونهای متعارف ۱۲ و .... بهره گرفت.

پس از برآورد مدل ابتدا واریانس ناهمسانی جزء اخلاص بررسی شده است. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۱۲، مشاهده می شود که سطح معناداری آزمون والد تعدیل شده برای هر دو مدل پژوهش کمتر از ۵ درصد بوده و فرض صفر مبنی بر همسانی واریانس رد میشود. از این رو اجزای اخلاص مدل واریانس ناهمسان میباشند. همچنین، همبستگی سریالی اجزاء اخلاص مدلها نیز آزمون شده است. با توجه به نتایج به دست آمده در جدول ۱۳، آماره ی ۴ همبستگی سریالی معادل ۹۷،۶۷۵ و ۱۱۰،۴۰۷ به دست آمده است. از این رو در سطح ۹۹ درصد مدل های پژوهش دارای همبستگی سریالی اجزاء اخلاص است.

جدول (۱۲) نتایج آزمون ناهمسانی واریانس مدل های پژوهش

Value-P	آماره ی آزمون	نام آزمون
۰،۰۰۰	۵۱۸۴۸	آزمون والد تعدیل ده مدل اول
۰،۰۰۰	۵۲۶۵۸،۱۲	آزمون والد تعدیل ده مدل دوم

جدول (۱۳) نتایج آزمون همبستگی سریالی مدل های پژوهش

Value-P	آماره ی F	نام آزمون
۰،۰۰۰	۹۷۶۷۵	آزمون وودریج مدل اول
۰،۰۰۰	۱۱۰،۴۰۷	آزمون و وودریج مدل دوم

با توجه به نتیجه این که مدل‌های پژوهش به روش اثرات تصادفی مستحکم تخمین زده شد از این رو نتایج به دست آمده چهار فرض کلاسیک رگرسیون شامل هم خطی میان متغیرها برون زایی متغیرهای توضیحی واریانس ناهمسانی و عدم وجود خود همبستگی سریالی بین اجزاء اخلاص را نیز در نظر میگیرد و وجود واریانس ناهمسانی و خود همبستگی سریالی در این مدل ها مشکلی به وجود نمی آورد.

جدول (۱۴) نتایج آزمون تصریح مدل های پژوهش

نام آزمون	آماره ی F	Value-P
آزمون رمزی ریست مدل اول	۱,۵۷	۰,۱۹۶
آزمون رمزی ریست مدل دوم	۲,۶۰	۰,۰۵۱

با توجه به نتایج جدول ۱۴ آماره ی F آزمون رمزی ریست برای مدل های پژوهش به ترتیب معادل ۱,۵۷ و ۲,۶۰ به دست آمده است که از مقدار F جدول کوچکتر میباشد. فرض صفر مبنی بر اینکه مدلها متغیر محذوف ندارد حذف می شود.

#### بحث و نتیجه گیری

فرضیه اول نتایج پژوهش حاضر حاکی از وجود رابطه مثبت و معناداری بین افشاء مسئولیت اجتماعی و درماندگی مالی میباشد و به عبارتی بیان میکند که افشاء مسئولیت اجتماعی موجب افزایش سلامت مالی و در نتیجه کاهش درماندگی مالی در شرکتها میباشد؛ که با تحقیقات هم راستا

سیاسی و عبدلی (۱۳۹۷) به بررسی اثرات مستقیم و غیر مستقیم افشاء مسئولیت اجتماعی بر ارزش شرکت پرداخته است؛ و دریافته اند که افشاء مسئولیت اجتماعی بر عملکرد مالی که به نوبه خود مرتبط با ارزش شرکت است اثر می گذارند و از این طریق ارزش شرکت را نیز تحت تأثیر خود قرار میدهند. بیابانی و گرکز (۱۳۹۳) به بررسی رابطه بین مسئولیت پذیری اجتماعی با عملکرد شرکتها پرداختند؛ و دریافته اند که مسئولیت پذیری با بازده دارایی و بازده حقوق صاحبان سهام رابطه مثبت و معناداری دارد و نیز با نسبت توپین و فروش رابطه معناداری ندارد. شفائی و آقا بیگی (۱۳۹۲) به بررسی مسئولیت پذیری اجتماعی و ارتباط آن با ریسک شرکتها یک تحلیل کیفی از پیشینه های پژوهش پرداختند. برخی تحقیقات نشان میدهند بین افشاء مسئولیت اجتماعی در ساختار هیئت مدیره و ریسک شرکت ها ارتباط معنی دار وجود دارد در حالی که نتایج برخی تحقیقات چنین ادعائی را رد می کنند.

فرضیه دوم نتایج پژوهش حاضر حاکی از وجود رابطه مثبت و معناداری بین سرمایه فکری و درماندگی مالی می باشد و به عبارتی بیان میکند که سرمایه فکری موجب افزایش سلامت مالی و در نتیجه کاهش درماندگی مالی در شرکتها می باشد. با تحقیقات هم راستا

مرادی شهدادی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی تبیین نقش سرمایه فکری در کاهش احتمال ورشکستگی شرکتها، پرداختند و دریافته اند که سرمایه فکری و اجزای آن تاثیر معکوس و معناداری بر احتمال ورشکستگی شرکتهای بورس اوراق بهادار تهران دارند صالحی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی رابطه بین مکانیزم های حاکمیت شرکتی و درماندگی

۱ Test Reset Ramsev مالی پرداختند؛ و دریافته اند که در حالت کلی بر اساس مبانی نظری پژوهش انتظار می رود که سازوکارهای دورن سازمانی و برون سازمانی حاکمیت شرکتی بر درماندگی مالی شرکت تأثیر معناداری داشته باشند. سجادی و بنایی قدیم (۱۳۹۴) به بررسی تاثیر ارزش افزوده فکری بر درماندگی مالی پرداختند و دریافته اند که ارزش افزوده فکری و عناصر آن ارزش افزوده سرمایه انسانی ارزش افزوده سرمایه ساختاری ارزش افزوده سرمایه مورد استفاده) تاثیر معنی داری بر درماندگی مالی شرکتها ندارند و بین اهرم به عنوان متغیر کنترل تحقیق و درماندگی مالی رابطه معنی دار و معکوس وجود دارد. نمازی و قدیرانی آرانی (۱۳۹۳) به بررسی رابطه سرمایه فکری و اجزای آن

با خطر ورشکستگی شرکتها پرداخته اند و دریافته اند که سرمایه فکری می تواند ضمن بهبود عملکرد شرکت ها، از ورشکستگی آنها نیز جلوگیری کند و بدین ترتیب از پیامدهای اقتصادی اجتماعی و سیاسی این رویداد ناگوار بکاهد. دستگیر و همکاران (۱۳۹۳) به بررسی تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی شرکت پرداختند و دریافته اند که نمره کارآیی روشهای حاکمیت شرکتی تأثیری بر احتمال پریشانی مالی نداشت. با این حال نمره کارآیی سرمایه فکری بر احتمال پریشانی مالی به صورت غیر مستقیم تأثیر می گذارد. ویلا و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی پاسخ اینکه آیا سرمایه فکری به پیش بینی پریشانی مالی کمک میکند؟ پرداختند؛ و دریافته اند که عملکرد سرمایه فکری به طور منفی با احتمال پیش بینی ارتباط دارد. یافته ها همچنین نشان میدهد که مدلهای پیش بینی پریشانی مالی شامل سرمایه فکری توانایی پیش بینی بیشتری نسبت به مدل های استاندارد دارند

نیسف و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی سرمایه فکری و عملکرد مالی پرداختند؛ و دریافته اند که کارایی سرمایه فیزیکی تأثیر بیشتری بر عملکرد مالی بانک ها نسبت به سرمایه انسانی دارد بخشانی (۲۰۱۴) به بررسی اثر سرمایه فکری و ارزش افزوده بر پیش بینی پریشانی مالی پرداخت و دریافته اند که اجزاء سرمایه فکری پیش بینی کننده مناسبی برای ورشکستگی نیستند.

فرضیه سوم نتایج پژوهش حاضر حاکی از وجود رابطه مثبت و معناداری بین افشای مسئولیت اجتماعی و گزارشگری پایداری می باشد که با تحقیقات هم راستا

زاهید و همکاران (۲۰۲۰) به بررسی نقش مسئولیت اجتماعی بر ابعاد مختلف گزارشگری پایداری پرداختند و دریافته اند که مسئولیت اجتماعی مهمی در بهبود گزارشگری پایداری دارند که با ارتباط مثبت آنها با ابعاد اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی پایداری شرکت مشهود است.

سوساری و همکاران (۲۰۱۷) به بررسی افشای زیست محیطی اجتماعی و دولتی شواهد از ایتالیا پرداختند؛ و دریافته اند که افشای مسئولیت اجتماعی شرکت با استقلال مدیران و کمیته مسئولیت اجتماعی مرتبط است.

فرضیه چهارم نتایج پژوهش حاضر حاکی از وجود رابطه مثبت و معناداری بین سرمایه فکری و گزارشگری پایداری می باشد که با تحقیقات هم راستا صابری و سعیدی (۱۳۹۸) به بررسی تاثیر سرمایه فکری بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتها پرداختند؛ و دریافته اند که در مجموع بین سرمایه فکری و مسئولیت پذیری اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد به صورت جزئی تر، بین سرمایه رابطه ای و انسانی و مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد؛ اما رابطه بین سرمایه ساختاری و مسئولیت پذیری اجتماعی مشاهده نشد.

پورعلی و حجامی (۱۳۹۱) به بررسی ارتباط سرمایه فکری شواهدی از گزارش پایداری و اجتماعی پرداختند و دریافته اند که ادغام بین گزارش سرمایه فکری و گزارش مسئولیت اجتماعی یک مسئله قابل قبول است و به منظور ارتقاء شفافیت و درک درستی از اطلاعات و فعالیتهای شرکت برای ذی نفعان داخلی و خارجی میتواند مفید باشد. هاستد و سوسا فیهو (۲۰۱۹) به بررسی ساختار هیئت مدیره و افشای زیست محیطی اجتماعی و حاکمیت شرکتی در آمریکای لاتین پرداختند؛ و دریافته اند که اندازه هیئت مدیره و استقلال مدیران تأثیر مثبتی بر افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی دارند اما زنان در هیات مدیره و دوغانگی مدیر عامل تأثیری منفی بر افشای زیست محیطی، اجتماعی و حاکمیت شرکتی دارا میباشند. مائوریزو و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی موضوع دیدگاه ها در مورد سرمایه فکری و

پایداری از دیدگاه مبتنی بر عملکرد به یک دیدگاه مبتنی بر ارزش پرداختند و دریافتند که سرمایه فکری و گزارشگری پایداری موضوعات پیچیده ای هستند که تحت بحث فعال قرار دارند و چندین پیوند به ادبیات سرمایه فکری شناسایی و مقایسه میشوند و نشان میدهد سرمایه فکری و گزارشگری پایداری یکدیگر را در پاسخگویی به تعدد خواسته ها یا منطبق تحت تاثیر قرار می دهند.

در ادامه پیشنهادات کاربردی پژوهش ارائه شده است.

از نتایج تحقیق بر می آید که ایفای مسئولیتهای اجتماعی نه تنها باعث کاهش خطرات احتمالی برای شرکت ها شده، بلکه باعث جذب سرمایه گذاران بیشتر و در نهایت افزایش ارزش آن میشود. افزایش قابل توجه فعالیت های اجتماعی و گزارشگری آن اخیراً به پژوهشهایی در خصوص رابطه ی بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و عملکرد شرکت منجر شده است، لذا به مدیران شرکتهای پیشنهاد میشود که به این معیارها توجه ویژه ای داشته باشند و با کنترل و بهبود این معیارها مسئولیت اجتماعی شرکت را افزایش داده و در نهایت ابعاد گزارشگری مسئولیت اجتماعی را در شرکت تقویت بخشیده چرا که موجب بهبود عملکرد اجتماعی و بهبود ارزش آتی شرکت می شود.

لازم است ابعاد مسئولیت پذیری اجتماعی در سازمانها گسترش یابد تا از این راه علاوه بر افزایش مسئولیت پذیری کارکنان فعالیت های فرانشی و تعهد به سازمان در میان کارکنان افزایش یابد. از آنجایی که در گسترش مسئولیت پذیری اجتماعی در سازمانها مدیران نقش مهمی دارند زمینه ای فراهم شود که مدیران با جنبه های مختلف مسئولیت پذیری اجتماعی آشنا شوند تا بتوانند نقشی مؤثر در این زمینه داشته باشند.

اعمال اهرم های تشویقی برای سوق دادن کارکنان به سمت مشارکتهای اجتماعی به منظور ایجاد حلقه ها و پیوندهای دوستی برای ارتقای سرمایه اجتماعی و تعهد سازمانی در سازمان

هم چنین پیشنهاد میشود که سازمان بورس اوراق بهادار تهران قوانین و مقرراتی را اتخاذ کند که تا حد امکان بتواند میزان واقعی مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتهای را در طول سالهای متمادی فعالیت شان اندازه گیری و مشخص نماید. در ایران مفهوم مسئولیت پذیری اجتماعی و گزارشگری پایداری شرکتهای مفهومی تازه است که تحقیق و تفحص در مورد آن باعث بسط و گسترش حسابداری به حوزههای فراتر از شکل سنتی آن یعنی فراهم ساختن اطلاعات برای سهامداران میشود. لذا موضوعات زیادی در زمینه مسئولیت پذیری اجتماعی و گزارشگری پایداری وجود دارد که می تواند مورد بررسی قرار گیرد. در زیر به بخشی از آنها اشاره شده است.

رابطه بین افشای مسئولیت پذیری اجتماعی گزارشگری پایداری و شاخص کل بورس

رابطه بین افشای مسئولیت پذیری اجتماعی گزارشگری پایداری و قیمت سهام.

انجام تحقیقات فوق به تفکیک صنایع موجود در بورس اوراق بهادار تهران به منظور کنترل تأثیر صنعت.

## منابع

ابوطالبی جهرمی، حمیدرضا رحیمی موسی؛ همایون سعید (۱۳۹۹) بررسیارتباط بین بعد زیست محیطی و بعد اجتماعی گزارش دهی پایداری و عملکرد مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، نخستین کنفرانس بین المللی و دومین کنفرانس ملی مدیریت اخلاق و کسب و کار شیراز

اصائلو، نیما رستمی مازونی نعمت؛ دهقان الهام (۱۴۰۰) سیر تطور تاریخی گزارشگری پایداری در اقتصادهای نوظهور و

مقایسه آن با اقتصادهای توسعه یافته مطالعه موردی از کشور قزاقستان چهارمین کنفرانس بین المللی سالانه تحولات نوین در مدیریت اقتصاد و حسابداری تهران

ایمان محمد تقی جلابیان بخشنده، وجیهه (۱۳۸۹) بررسی و تبیین رابطه بین مسوولیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی در بین جوانان شهر شیراز جامعه شناسی کاربردی مجله پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان، ۱۹ - ۴۲

بهشتی راد رقیه؛ نویدی پرویز (۱۳۹۴) تاثیر سرمایه اجتماعی و مسوولیت پذیری اجتماعی بر تعهد سازمانی مطالعه موردی کارکنان دانشگاه رازی کرمانشاه مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی ۱۳۲ - ۱۰۹

بیات، میترا خیری حسن پوریانی محمد حسین (۱۳۹۹) بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی شکل های مردم نهاد استان مرکزی بر مردم سالاری مجله علمی مدیریت سرمایه اجتماعی، ۱۱۱-۱۳۴ برزگر، قدرت اله حسینی سید عباس محمودی، فرشاد (۱۳۹۸) اعتبار بخشی گزارشگری پایداری و یکپارچه شرکتها؛ مروری بر روندهای جاری و انتظارات آینده چهارمین کنفرانس ملی در مدیریت حسابداری و اقتصاد با تأکید بر بازاریابی منطقه ای و جهانی تهران دانشگاه شهید بهشتی دبیرخانه دائمی کنفرانس

آبیار قمصری پیام (۱۴۰۰) بررسی رابطه بین مولفه های کمیته حسابرسی و گزارشگری پایداری در بانکهای تجاری پایان نامه کارشناسی ارشد؛ دانشگاه آزاد کاشان

ابراهیمی، سید کاظم و سربازی آزاد صادق (۱۳۹۵) بررسی اثر تعاملی سرمایه فکری و کارایی سرمایه گذاری بر ارزش شرکت در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی دوره ۱۳ شماره ۵۱، ۱۸۴-۱۶۱

بابانی، فاطمه و جهانگیری حسین (۱۳۹۴) تأثیر سرمایه فکری بر معیارهای سودآوری نقدینگی و رشد دوره جاری و آتی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران فصلنامه حسابداری و منافع اجتماعی دوره ۵، شماره ۴، ۹۰ بانی محمود و هما مهرپویان (۱۳۹۴) بررسی ارتباط سرمایه فکری و اجزای آن با ریسک ورشکستگی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طبق مدل آلتمن، کنفرانس بین المللی اقتصاد مدیریت و علوم اجتماعی اسپانیا

پورعلی، محمدرضا و حجاجی محدثه (۱۳۹۱) ارتباط سرمایه فکری شواهدی از گزارش پایداری و اجتماعی، اولین همایش منطقه ای پژوهشها و راه کارهای نوین در حسابداری و مدیریت، تنکابن

خیرخواه، هوشیار (۱۳۹۰) پایان نامه بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه فکری سازمان کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سنج.

چالاک، پری؛ منصور فر، غلامرضا کرمی امیر (۱۳۹۷) بررسی تاثیر توانایی مدیریت بر درماندگی مالی با تأکید بر انعطاف پذیری مالی نشریه دانش حسابداری مالی دوره ۵، شماره ۱، ۱۸۰-۱۵۳

دستگیر محسن عرب صالحی مهدی امین جعفری راضیه اخلاقی حسنعلی (۱۳۹۳) تاثیر سرمایه فکری بر عملکرد مالی شرکت پژوهشهای حسابداری مالی و حسابرسی پژوهشنامه حسابداری مالی و حسابرسی دوره ۱۶ شماره ۲۱، ۳۶-۱ رحیمیان، نظام الدین؛ توکل نیا اسماعیل و قربانی محمد (۱۳۹۸) درماندگی مالی و تاخیر گزارش حسابرسی، فصلنامه دانش حسابداری مالی دوره ۳، شماره ۲، ۷۷-۵۷

رضایی نادر و علیپور، وحید (۱۳۹۸) بررسی رابطه بین توسعه مالی محدودیت مالی و کارایی سرمایه گذاری در شرکت



های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نهمین کنفرانس بین المللی اقتصاد مدیریت و حسابداری با رویکرد ارزش آفرینی شیراز شاهعلیزاده، بیتا و فاطمه مرادزاده (۱۳۹۹) بررسی تاثیر سلامت مالی سپر مالیاتی استهلاک مماس پذیری بر ساختار مالی در بورس اوراق بهادار تهران هفدهمین همایش ملی حسابداری ایران دانشکده مدیریت و حسابداری پردیس فارابی، دانشگاه تهران.

سجادی، سید حسین؛ بنایی قدیم، رحیم (۱۳۹۴) بررسی تاثیر ارزش افزوده فکری بر درماندگی مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران دانش حسابرسی زمستان ۱۳۹۴ - شماره ۶۱ علمی پژوهشی وزارت علوم) صابری، حسن و سعیدی، پرویز (۱۳۹۸) بررسی تاثیر سرمایه فکری بر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت های بیمه پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران چهارمین کنفرانس سالانه مدیریت و اقتصاد کسب و کار، تهران

صادقی، عزل و برزگری خانقاه جمال (۱۳۹۴) رابطه سرمایه فکری با مسئولیت اجتماعی شرکتهای تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران چهارمین کنفرانس ملی مدیریت و حسابداری، تهران.

نمازی محمد محمد حسین قدیریان آرانی (۱۳۹۳) بررسی رابطه سرمایه فکری و اجزای آن با خطر ورشکستگی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پژوهشهای تجربی حسابداری سال سوم بهار ۱۳۹۳ شماره ۱۱

نوری فرد، یدالله و شهبازی عبدالرضا (۱۳۹۷) رابطه بین روشهای اندازه گیری سرمایه فکری و کارآیی سرمایه گذاری پژوهشنامه اقتصاد و کسب و کار دوره ۹ شماره ۱۹، ۲۲-۷

یعقوبی، الهه اسماعیلی حلیمه (۱۴۰۰) تعامل بین سرمایه فکری و مسئولیت اجتماعی شرکتهای فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری پیاپی ۶۴ تابستان ۱۴۰۰

Verab José Yagüe. -PérezbAntonio Minguez-Abad David.. Maria EncarnaciónLucas in equity markets?, Does gender diversity on corporate boards reduce information asymmetry . ۲۰۵-۱۹۲ (۳) ۲۰ BRQ Business Research Quarterly,

Using Merton model for default prediction: An " (۲۰۱۹) Afik, Z., Arad, O., & Galil, K. empirical assessment of selected alternatives". Journal of Empirical Finance, ۶۷-۴۳ (۴)

Do gender differences (۲۰۱۸)erryman, Guy D. Fernando b. Arindam Tripathy Alexa P persist? An examination of gender diversity on firm performance, risk, and executive compensation, Journal of Business Research xxx ۸۹-۶۷ (۲) ۳۴ (۲۰۱۸)

Strategic (۲۰۲۰) B. M., Latiffi, A. B. A. Ahmad, W. N. K. W. .AlQershi, N. A., Diah, M. L Innovation and Competitive Advantage of Manufacturing SMEs: The Mediating Role of Human Capital. Quality Innovation Prosperity, ۸۹-۷۰ (۳) ۲۴

The effect of CEO power on (۲۰۱۹) .Altunbaş, Yener & Thornton, John & Uymaz, Yurtsev -۶۵ (۵) ۳۸ bank risk: Do boards and institutional investors matter?. Finance Research Letters. ۷۸

Corporate environmental sustainability reporting in the " (۲۰۱۸) Alvarez, I. G. Ortas, E. quantile regression approach", International Business Review, context of national cultures: A ۳۵-۳۳۷ (۲) ۲۶

The role (۲۰۱۷) Zaluki, N. A. -Zaluki, N. A, Ahmad-Ammer. M. A., Ammer, M. A, Ahmad of the gender diversity of audit committees in modelling the quality of management earnings recasts of initial public offers in Malaysia. Gender in Management: An International fo ۴۴۰-۴۲۰ (۶) ۳۲ Journal,

Investment and financial constraints in Indian firms: Does (۲۰۱۸) Altaf. N., & Shah, F. A. working capital smoothen fixed investment?. Decision ۵۸-۴۳ (۱) ۴۵

a). "Bank loan loss accounting (۲۰۲۱) Andreou, P. C., Cooper, L., Louca, C., & Philip, D.

- ۴۹۲ ۴۷۴ (۵) treatments, credit cycles and crash risk". *British Accounting Review*, AL STUDYING THE IMPACT OF INTELLECTUAL CAPIT (۲۰۱۴) Bakhshani, Safiye. AND VALUE ADDED ON PREDICTING BANKRUPTCY USING SURVIVAL .۸۷-۹۷ (۶) ANALYSIS. *Journal of Economics, Finance and Accounting*, ISSN, Financial distress and equity returns: A " (۲۰۱۶) Garcia, J. -Boubaker, S., Hamza, T., & Vidal tor model". *Research in International Business and Finance*, fac-augmented three-leverage .۱۴۵-۱۳۱ (۶) ۳۴
- The role of audit committee attributes in corporate ..(۲۰۱۹) Ajmi, J. -Buallay, A, Al print No. -of-sustainability reporting, *Journal of Applied Accounting Research*, Vol. ahead .۱۵۳-۱۵۲ (۳) ۴۵ print,-of-ahead
- The dynamics of national innovation systems: A panel ..(۲۰۱۹) Castellacci, F. Natera, J. M. cointegration analysis of the coevolution between innovative capability and absorptive .۵۹۴-۵۷۹ (۳) ۴۲ capacity, *Research Policy*,
- Board Gender Diversity and Internal " (۲۰۱۶) Jhn Daniel Eshleman, Jared S. Soileau, Chen, Jo .۱۹-۱۱ (۶) ۳۳ Control Weaknesses," *Advances in Accounting*,
- Linear Relationship between -Non (۲۰۱۶) guang Chang.. -Shun Hsu Lopin Kuo Bao-Chen hip and Profit Performance in Accounting Firms. *Pacific Gender Diversity in the Partners .۵۲-۴۵ (۳) ۲۸ Accounting Review*,
- Corporate Social Responsibility and " (۲۰۲۰) Chiang, K.C.H. and Wachtel, G.J. & Zhou, X. -۱۵۵,۴۶۳ Growth Opportunity: The Case of Real Estate Investment Trusts", *J Bus Ethics .۴۷۸*
- Diversity of Board of (۲۰۱۷) Cucari Nicola., Salvatore Esposito DeFalco., Beatrice Orlando. Directors and Environmental Social Governance: Evidence from Italian Listed Companies, .۱۳۶-۱۲۱ (۵) ۳۴ Corporate Social Responsibility and Environmental,
- Financial distress, investment opportunity, and the contagion effect (۲۰۱۸) Du, X., & Lai, S. .۵۹۳-۵۶۵ (۳) ۱۴۷ of low audit quality: Evidence from china. *Journal of Business Ethics*, matter to earnings Do auditor and CFO gender" (۲۰۱۷) Damai Nasution. Karin Jonnergård. .۳۲ quality? Evidence from Sweden", *Gender in Management: An International Journal*, .۳۵۱-۳۳۰ (۵)
- Intellectual Capital: Realizing Your Company's " (۱۹۹۷) Edvinsson, L. and Malone, M. S. .۱۶۹-۱۵۷ (۴) ۴۶ork: HarperBusiness, True Value by Finding Its Hidden Brainpower", *New Y Corporate governance, ownership structure (۲۰۲۰) Feng, Y., Hassan, A., & Elamer. A. A. and capital structure: Evidence from Chinese real estate listed companies. International .۷۸۳-۷۵۹ (۴) ۲۸ment, Journal of Accounting & Information Manage*
- Can corporate governance save distressed firms from (۲۰۱۸) Fich, E. M., & Slezak, S. L. (۲) ۳۰ bankruptcy? An empirical analysis. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, .۲۵۱-۲۲۵
- s and competitors' investment. *Journal of Financial distres* (۲۰۱۸) Appendini, E. -Garcia The positive (۲۰۱۱) Gamerschlag, R. Moeller, K. .۲۰۹-۱۸۲ (۴) ۵۱ Corporate Finance, .۱۵۵-۱۴۵ (۲) ۱۴ effects of human capital reporting. *Corporate Reputation Review*,
- managing financial constraints and agency :A balancing act (۲۰۱۶) Guariglia, A., & Yang. J. costs to minimize investment inefficiency in the Chinese market. *Journal of Corporate .۱۳۰-۱۱۱ (۴) ۳۶ Finance*,
- (۲۰۱۸) Meca. -Ferrero., Emma Garcia-María., Jennifer Martinez-Sánchez Isabel-García s and CSR in Banking: The Moderating Role of Bank Regulation and Board of Director .۱۴۲-۱۳۰ (۴) ۱۶ Investor Protection Strength. *Australian Accounting Review*,
- Distress Risk, Investor Sophistication, and Accrual Anomaly. *Journal of* (۲۰۱۷) Gu. Ming. .۶۹-۵۶ (۶) ۴۳ nance, Accounting, Auditing & Fi

*Determinants of sustainability reporting: A review of results. (۲۰۱۴)Hahn R., Kuhnen, M. trends, theory, and opportunities in an expanding field of research. Journal of Cleaner Production, ۵۹(۱۴), ۲۱-۵. Investigating the impact of social responsibility disclosure, intellectual capital on financial distress and sustainability reporting*